

Світлана Губіна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і освітнього менеджменту Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ У МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ЗДАТНОСТІ ДО ПОШУКУ, ОПРАЦЮВАННЯ ТА АНАЛІЗУ ІНФОРМАЦІЇ

Сучасна система освіти перебуває в стані постійних трансформацій, спричинених глобалізаційними процесами, цифровими технологіями та новими вимогами до лідерства в освіті. Реформування української освіти, орієнтація на європейські стандарти управління та цифровізація освітнього простору вимагають якісно нових підходів до підготовки керівників закладів освіти. Керівник закладу освіти має бути не лише адміністратором, а й дослідником, який уміє аналізувати освітню політику, прогнозувати результати управлінських рішень і приймати їх на основі достовірних даних.

Науково-дослідна діяльність у процесі професійної підготовки майбутніх управлінців виступає потужним засобом розвитку цих умінь. Вона інтегрує навчальну, дослідницьку та управлінську діяльність, сприяючи формуванню особистості керівника як мислителя, аналітика та інноватора. Тому здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації стає ключовим інструментом управлінської компетентності.

Наукові дослідження – це не лише засіб отримання нових знань, а й форма професійного становлення майбутнього керівника, що формує вміння критично мислити, аргументувати, здійснювати інформаційно-аналітичну діяльність. Саме тому питання інтеграції дослідницької діяльності у професійну підготовку управлінців освіти набуває особливої актуальності [4, с.98].

Питання інтеграції наукових досліджень у професійну підготовку керівників освіти розглядають багато науковців. М.Гриньова (2020) акцентує, що дослідницька діяльність формує здатність управлінця до аналітичного мислення та саморефлексії, що є основою його професійного зростання [1, с.75]. О.Пометун (2021) визначає, що компетентнісний підхід у сучасній освіті

передбачає формування вміння самостійно здобувати й опрацьовувати інформацію, що є невід'ємним елементом дослідницької компетентності [5, с.108]. В.Кухаренко (2022) підкреслює роль інноваційних освітніх технологій, які стимулюють пізнавальну активність і розвивають інформаційну грамотність [3, с.118].

У зарубіжній науковій думці науково-дослідну діяльність розглядають як «evidence-based practice» – практику, що ґрунтується на доказах. J.Whitmore (2017) вважає коучинговий підхід ключовим для розвитку самостійності у мисленні та прийнятті рішень [9]. А.Campbell (2024) доводить, що включення студентів у наукові дослідження сприяє формуванню навичок критичного аналізу, інформаційного пошуку та прийняття рішень на основі доказів [8].

Таким чином, науково-дослідна діяльність виконує кілька важливих функцій у підготовці керівника освіти:

- когнітивну – формує систему знань про методологію науки та управління;
- аналітичну – розвиває здатність обробляти інформацію, виявляти причинно-наслідкові зв'язки;
- рефлексивну – забезпечує самопізнання і самооцінку власної діяльності;
- інноваційну – стимулює створення нових рішень в освітній практиці.

У межах компетентнісного підходу інформаційно-аналітична компетентність керівника визначається як інтегративне утворення, що охоплює: уміння здійснювати інформаційний пошук; критично оцінювати достовірність і релевантність даних; застосовувати аналітичні інструменти для прийняття управлінських рішень; використовувати цифрові ресурси у дослідницькій роботі.

Отже, наукова діяльність стає не лише формою академічної роботи, а механізмом формування лідерського потенціалу майбутніх керівників освіти.

Проведене опитування серед 34 здобувачів вищої освіти магістерських програм управлінського спрямування показало, що:

78 % респондентів вважають науково-дослідну діяльність ефективним засобом розвитку навичок аналітичного мислення;

64 % відзначили, що підготовка курсових і магістерських робіт сприяє формуванню вміння критично оцінювати інформацію;

58 % повідомили про зростання здатності до інформаційного пошуку та структурування даних.

Встановлено, що участь у наукових семінарах і конференціях позитивно впливає на готовність керівників до ухвалення рішень, заснованих на доказах.

До ефективних педагогічних технологій формування дослідницької культури майбутніх управлінців належать: проєктно-дослідницьке навчання; коучинг і фасилітаційні сесії; цифрові кейси та моделювання управлінських ситуацій; робота в наукових гуртках і аналітичних групах [7, с.162].

Застосування методів коучингового супроводу та дослідницьких проєктів продемонструвало ефективність у розвитку здатності майбутніх управлінців самостійно планувати аналітичну роботу та приймати обґрунтовані рішення [2, с.18].

Результати досліджень доводять [6, с. 123], що наукова діяльність у системі професійної підготовки сприяє формуванню ключових компетентностей сучасного керівника: аналітичної, інформаційної, дослідницької, комунікативної, що створює умови для розвитку управлінської культури.

Таким чином, наукові дослідження є ефективним засобом формування здатності майбутніх керівників закладів освіти до пошуку, опрацювання та аналізу інформації, адже поєднують когнітивно-аналітичну й практичну складові професійної діяльності. Дослідницька робота стимулює розвиток критичного мислення, формує інформаційну культуру, розвиває відповідальність і саморефлексію управлінця.

Доцільним є подальше вивчення впливу цифрових освітніх платформ на розвиток дослідницьких компетентностей майбутніх керівників освіти, а також розроблення авторських моделей інтеграції наукової діяльності у практику управлінської освіти.

Список використаних джерел:

1. Гриньова М. В. Формування професійної компетентності керівників закладів освіти в умовах післядипломної освіти. Полтава : ПНПУ, 2020. 204 с.
2. Губіна С.І., Фрицюк В.А. Використання можливостей штучного інтелекту в умовах дистанційної освіти. *Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції* (15 квітня 2025). 2025. Вип. 98. С.17-19.
3. Кухаренко В. М. Інноваційні технології навчання у вищій школі. Харків : ХНАДУ, 2022. 180 с.
4. Левченко О. М. Науково-дослідна діяльність як чинник формування управлінської компетентності керівників освіти. *Наукові записки НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія: Педагогічні науки*. 2023. № 154. С. 87–95.
5. Пометун О. І. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. К. : К.І.С., 2021. 112 с.
6. Рибалко О. В. Методика розвитку аналітичного мислення керівників освітніх організацій. К. : Освіта України, 2022. 156 с.
7. Цуприк С. І. Підготовка студентів вищих педагогічних навчальних закладів до формування здорового способу життя у вихованців літніх оздоровчих таборів. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія*. 2011. № 35. С. 161-165.
8. Campbell A. L., & Mogashana, D. Assessing the effectiveness of academic coaching interventions for student success in higher education // *Innovations in Education and Teaching International*. 2024. Vol. 62(4). DOI: 10.1080/14703297.2024.2417173.
9. Whitmore J. Coaching for Performance: The Principles and Practice of Coaching and Leadership. London : Nicholas Brealey Publishing, 2017. 232 p.